

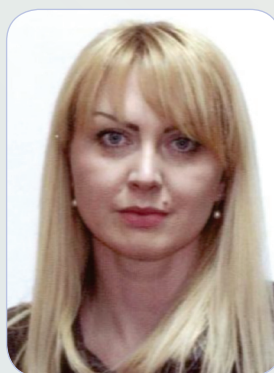
DREPT CIVIL ȘI DREPT PROCESUAL CIVIL

CZU 347.91/95

COMPETENȚA TERITORIALĂ LA EXAMINAREA CAUZELOR CIVILE ÎN ORDINEA CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV

Iurie BEJENARU,
*judecător la Curtea
Supremă de Justiție*

Diana CORLĂTEANU,
*asistent judiciar la
Curtea Supremă de Justiție*

SUMAR

În prezentul articol se analizează unele aspecte problematice privind competența teritorială la examinarea cauzelor civile în ordinea contenciosului administrativ. Se relevă că, pentru contestarea actelor administrative, cu caracter normativ și individual, prin care este vătămat un drept recunoscut de lege al unei persoane, inclusiv al unui terț, sau pretinderea nesoluționării în termenul legal a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege, reclamantul se poate adresa cu o cerere de chemare în judecată la instanța în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau își are sediul pârâtul. La fel, se accentuează că, potrivit reglementărilor în vigoare, regula competenței alternative în materia contenciosului administrativ este valabilă doar pentru persoanele fizice. În sfârșit, se propune de lege ferenda completarea cadrului normativ astfel încât și reclamanții-persoane juridice să poată să beneficieze de regula competenței jurisdicționale alternative în cauzele civile susceptibile de a fi examinate în ordinea contenciosului administrativ.

Cuvinte-cheie: *cauze civile, contencios administrativ, competența teritorială, competența alternativă, acte administrative, domiciliul, sediul, persoana fizică, persoana juridică.*

SUMMARY

TERRITORIAL COMPETENCE WHEN EXAMINING CIVIL CASES IN THE ORDER OF THE ADMINISTRATIVE CONTEXT

In this article there are analyzed some problematic aspects on territorial competence when examining civil cases in the order of the administrative court. It is revealed that for appealing the administrative acts with normative and individual character through which it is violated a rights of a person, including of a third party, which is recognized by law or claiming that an application on a right which is recognized by law is not settled within the legal term, the plaintiff can submit an application for summons to the court in whose territorial jurisdiction the domicile or the head office of the defendant is. It is also emphasized that according to regulations in force the rule of the alternative competence in the matter of the administrative court is valid only for natural persons. Finally, it is proposed by *lege ferenda* to be completed the regulatory framework so that the plaintiffs-legal persons could benefit from the rule of alternative jurisdictional competence in civil cases susceptible to be examined in the order of the administrative court.

Key-words: *civil cases, administrative court, territorial competence, alternative competence, administrative acts, domicile, office, natural persons, legal persons.*

În accepțiunea art.20 alin.(1) din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Aliniatul (2) al aceluiași articol stabilește că nicio lege nu poate îngredi accesul la justiție.

Urmează a se reține că, potrivit opiniei unanime a doctrinei [3, p.177], accesul liber la justiție este un drept fundamental care face parte din ordinea publică internațională sau, cel puțin, europeană, principala consecință a acestui fapt fiind aceea că marja de apreciere lăsată statelor pentru a regla modalitățile de exercitare a acestei libertăți este mult mai restrânsă. Tocmai de aceea nu miră pe nimeni faptul că accesul la justiție a căpătat, aproape peste tot în Europa, o valoare constituțională, fiind consacrat între alte drepturi și libertăți

fundamentale în legile supreme ale majorității statelor. Caracterul de jus cogens nu presupune însă că accesul la justiție este o libertate absolută, nefiind supus niciunei condiții de exercitare, ci, ca mai toate celelalte libertăți fundamentale, el are un caracter non-absolut.

Aceste prevederi constituționale cu valoare de principiu își găsesc dezvoltare, printre altele, în art. 5 din Codul de procedură civilă, care dispune că orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime. Niciunei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Cu toate acestea, după cum s-a arătat în doctrina juridică, „existența dreptului de acces la justiție nu duce în mod automat la declanșarea procedurii judiciare, deoarece, în materie civilă, regula este ca „persoana” trebuie să își manifeste voința în acest sens; accesul „liber” nu înseamnă nicidecum faptul ca instanțele judecătorești pot fi sesizate oricum și oriunde” [4, p.75; 5, p.58-59]. În plus, reținem că accesul la justiție trebuie să se realizeze într-un cadru normativ coerent care să reglementeze condițiile de exercitare a acestei libertăți (care de altfel, nu este absolută), cum ar fi taxa de stat, competența, termenii de adresare etc.

Astfel, conform art.166 alin.(1) din Codul de procedură civilă, oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept trebuie să depună, în instanța competentă, o cerere de chemare în judecată.

Concomitent, în conformitate cu art.277-278 din Codul de procedură civilă, orice persoană care se consideră vătămată într-un drept recunoscut de lege de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționare în termen legal a unei cereri, se poate adresa instanței judecătorești competente pentru anularea actului, repunerea în drept și repararea prejudiciului.

Prin definiție, cererea de chemare în judecată este actul procedural scris, întocmit în conformitate cu legislația procesual civilă, prin care reclamantul învestește instanța de judecată cu o pretenție civilă. Adică cererea de chemare în judecată constituie primul dintr-o serie întreagă de acte și forme procesuale prin intermediul căreia acțiunea civilă este pusă în mișcare și susținută până la completa ei epuizare [10].

Din această perspectivă, rezultă că, pentru restabilirea dreptului lezat sau a interesului contestat, subiectul îndreptățit se poate adresa justiției formulând o cerere conform cerințelor instituite de art.166-167 din Codul de procedură civilă. Firește, există și alte soluții (alternative), cum ar fi recursera la mediere.

Totuși, în prezentul articol, atenția noastră va fi con-

centrată pe acea ipoteză în care persoana apelează la instanța de judecată competentă pentru restabilirea dreptului sau interesului contestat sau încălcat. În concret, ne propunem să abordăm unele probleme referitoare la competența teritorială în materia cauzelor civile susceptibile de a fi examinate în ordinea contenciosului administrativ. Ne îndreptăm demersul științific în această direcție, deoarece, în partea competenței jurisdicționale teritoriale, materia contenciosului administrativ nu a suferit modificări [1].

În acest context, în general, reținem că, „într-o formulare sintetică, devenită clasică, competența civilă a fost definită drept aptitudinea recunoscută de lege unei instanțe judecătorești sau altui organ de jurisdicție ori cu activitate jurisdicțională de a judeca un litigiu civil” [9, p.9]. Cu alte cuvinte, „prin „competență” înțelegem capacitatea unei instanțe de judecată, a unei autorități statale sau a altor organe decât instanțele judecătorești de a soluționa anumite cereri sau litigii” [9, p.9].

În particular, prin intermediul **competenței jurisdicționale**, se poate determina atribuțiile instanțelor judecătorești între ele. La rândul său, competența jurisdicțională poate fi divizată în:

1) *competența materială* – care delimitează sfera de activitate a instanțelor judecătorești de grad diferit, adică pe linia lor ierarhică [2];

2) *competența teritorială* – care asigură o delimitare a atribuțiilor instanțelor de același grad, după stabilirea competenței materiale, pentru examinarea unei cauze.

Astfel, competența jurisdicțională teritorială stabilește instanța competentă din punct de vedere teritorial să rezolve litigiul în dependență de teritoriul pe care se extinde activitatea instanței. Or, sistemul judiciar din Republica Moldova, cu excepția Curții Supreme de Justiție numără, pe orizontală, mai multe instanțe de același grad (14 judecătoria și 4 curți de apel).

Literatura de specialitate distinge următoarele forme ale competenței teritoriale [14, p.267; 15, p.67]:

- *competența teritorială generală* (regula *forum rei* [6, p.423; 8, p.431; 19, p.143-144; 20, p.265]), când reclamantul introduce cererea la instanța de drept comun din punct de vedere teritorial (de regulă, la domiciliul sau sediul pârâtului) (art.38 din Codul de procedură civilă);
- *competența teritorială alternativă și facultativă* (alegerea între instanțele deopotrivă competente), când reclamantul poate să se adreseze la o altă instanță decât cea de drept comun (art.39 din Codul de procedură civilă);
- *competența teritorială exclusivă sau excepțională* (derogările de la regula *forum rei*), când reclamantul trebuie să depună cererea în instanța expres prevăzută de lege (art.40 din Codul de procedură civilă);
- *competența teritorială convențională*, dacă părțile convin asupra alegerii instanței din punct de vede-

re teritorial. Remarcăm că actualmente acest fel de competență jurisdicțională în Republica Moldova există doar în cauzele civile cu element de extraneitate (art.462 din Codul de procedură civilă).

Raportând aceste explicații la subiectul analizat, consemnăm că art.11, intitulat „Competența jurisdicțională teritorială” din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000 [12], prevede expres că acțiunile de contencios administrativ se înaintează în judecătoriile sau curțile de apel în a căror rază teritorială își are domiciliul reclamantul sau își are sediul pârâtul, cu excepția cazurilor când prin lege este stabilită o altă competență.

Prin prisma acestui text de lege, se desprinde cu claritate că, în materia contenciosului administrativ, legiuitorul a instituit competența teritorială alternativă.

Așadar, reiese că, pentru contestarea actelor administrative, cu caracter normativ și individual, prin care este vătămat un drept recunoscut de lege al unei persoane, inclusiv al unui terț, sau pretinderea nesoluționării în termenul legal a unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege, reclamantul se poate adresa cu o cerere de chemare în judecată la instanța în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau își are sediul pârâtul.

Prin urmare, suntem în situația în care reclamantul are de ales între două instanțe deopotrivă competente determinate expres din punct de vedere juridic, legiuitorul oferind „alternativă” la regula generală.

Dar, cum urmează oare să procedeze judecătorul sau instanța atunci când reclamantul nu se conformează art.11 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000, mai precis – în ipoteza în care ar înainta cererea de chemare în judecată la o altă instanță decât cea de la domiciliul său sau de la sediul pârâtului?

Sub acest aspect, sesizăm două posibile soluții în funcție de etapa la care se remarcă această dilemă. Dezvoltând teza, remarcăm că, la faza de intentare a procesului civil, judecătorul restituie cererea de chemare în judecată în baza art.170 lit.b) din Codul de procedură civilă, dacă instanța nu este competentă să judece pricina. Restituind cererea de chemare în judecată pe motiv că instanța nu este competentă să judece pricina, judecătorul, în încheierea privind restituirea cererii de chemare în judecată, va indica, în mod obligatoriu, în care instanță urmează să se adreseze persoana interesată (art.170 alin.(2) din Codul de procedură civilă). *Per a contrario*, dacă cererea de chemare în judecată a fost acceptată și pusă pe rol, însă cu sfidarea normelor de competență jurisdicțională teritorială (de altfel, concluzia fiind valabilă și pentru competență jurisdicțională materială), instanța de judecată este îndrituită, în temeiul art.43 din Codul de procedură civilă în coroborarea cu art.12 alin.(1) din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000, să strămute cauza.

În contextul celor elucidate, într-o speță din practica judiciară s-a reținut că: la 07 iulie 2016 SRL „E”, prin intermediul avocatului T.G. a înaintat în instanța de judecată cererea de chemare în judecată, în ordinea contenciosului administrativ, împotriva Agenției pentru Protecția Consumatorilor privind anularea deciziei Seria DR nr.00081 din 10 mai 2016, anularea răspunsului nr.474-1747 din 08 iunie 2016 prin care a fost respinsă cererea prealabilă a reclamantei, precum și compensarea cheltuielilor judiciare, invocând ca temei ilegalitatea actelor emise de către instituția pârâtă.

În ședința de judecată reprezentantul pârâtei a solicitat strămutarea pricinii pentru examinare la sediul pârâtei în mun. Chișinău, sectorul Centru, (actualmente – Judecătoria Chișinău, sediul Centru – n.a.), unde își are sediul autoritatea administrativă Agenția pentru Protecția Consumatorilor, motivând că potrivit art.38 alin.(2) Cod de procedură civilă și art.11 din Legea contenciosului administrativ, Judecătoria Sângerei (actualmente – Judecătoria Bălți, sediul Sângerei – n.a.) nu este competentă să judece cauza intentată de reclamanta SRL „E”.

La rândul său, instanța de judecată, prin încheierea din 19 decembrie 2016, a strămutat spre judecare la Judecătoria Centru, mun. Chișinău (actualmente – Judecătoria Chișinău, sediul Centru – n.a.), cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de SRL „E” împotriva Agenției pentru Protecția Consumatorilor privind contestarea actului administrativ.

În motivarea soluției sale, instanța a subliniat că: *„ținând cont de faptul că acțiunea a fost depusă și reținută spre judecare de Judecătoria Sângerei cu încălcarea normelor de competență jurisdicțională, precum și luând în considerație faptul că acțiunea depusă de reclamanta SRL „E” a fost înaintată față de pârâta Agenția pentru Protecția Consumatorilor care își are sediul stabilit în mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri, nr. 78, fiind o autoritate administrativă din cadrul Ministerului Economiei al Republicii Moldova, iar legislatorul indică expres că intentarea acțiunii are loc la sediul organizației-pârâte, instanța constată că nu este competentă să judece cauza și că pricina civilă urmează a fi strămutată spre judecare la Judecătoria Centru, mun. Chișinău”* [11].

Rezumând, se observă că instanța a opinat că, la caz, este operabilă regula generală inserată la art.38 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în acord cu care reclamantul poate intenta acțiunea în oricare dintre sediile instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul pârâtului.

Însă o atare abordare nu a fost împărtășită și de către instanța ierarhic superioară. În particular, prin decizia Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 23 martie 2017, s-a admis recursul declarat de către SRL „E”, s-a casat încheierea Judecătoriei Sângerei din 19 decembrie 2016, cu emiterea unei

noi încheieri, prin care cererea reprezentantului pârâtei cu privire la strămutarea pricinii pentru examinare la sediul pârâtei în mun. Chișinău, sectorul Centru s-a respins, cauza fiind restituită la rejudecare în prima instanță, în același complet de judecată.

Pentru a se ajunge la o astfel de concluzie, instanța de recurs a punctat următoarele [7]: „(...) *prin prisma art. 11 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000, sintagma „domiciliul reclamantului” urmează a fi interpretată în sens extensiv* (sublinierea ne aparține – n.a.), *astfel încât să cuprindă și sediul reclamantului, în circumstanțele în care acesta este o persoană juridică.*

Iar interpretarea prevederilor respective în sens restrâns, ca reglementând instituirea competenței jurisdicționale alternative doar la alegerea reclamantului-persoană fizică, ridică chestiuni pe marginea respectării art.6 (dreptul la un proces echitabil) și art.14 (interzicerea discriminării) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Or, acordarea prin lege doar reclamantilor-persoanelor fizice a dreptului discreționar de a alege instanța competentă în contencios administrativ (reieșind din instanța în a cărei rază își au ei domiciliul sau își au sediul pârâtii) ar constitui un tratament preferențial nejustificat în raport cu reclamantii-entități juridice și ar pune în discuție respectarea obligațiilor de asigurare a dreptului de acces la justiție și garantarea unui tratament egal justițiabililor la care este ținută Republica Moldova în virtutea angajamentelor sale internaționale.

Prin urmare, prevederile art.11 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000, urmează a fi înțelese ca instituind competența jurisdicțională teritorială de alternativă atât pentru reclamant-persoane fizice, cât și pentru reclamant-entități juridice”.

În acest segment de analiză, vom menționa că art. 11 din Legea contenciosului administrativ nu reglementează expres competența de alternativă reieșind din sediul reclamantului-persoanei juridice, operând doar cu noțiunea de „domiciliu” care se referă exclusiv la reclamant-persoană fizică, iar entitățile juridice caracterizate prin sediu nu-și găsesc reflectare în prevederile acestui articol.

În continuarea acestui gând, remarcăm că noțiunea de „domiciliu” este tranșat în art.30 alin.(1) din Codul civil, ca fiind locul unde persoana fizică își are locuința statornică sau principală. Se consideră că persoana își păstrează domiciliul atâta timp, cât nu și-a stabilit un altul.

În literatura de specialitate, se apreciază că noțiunea de „domiciliu” trebuie înțeleasă în sensul de adresă unde pârâtul locuiește efectiv, chiar dacă, potrivit legii, el nu poate fi socotit că are aici domiciliul [6, p.423].

Față de cele ce preced, se desprinde cu pregnanță că atât din reglementările legislative, cât și din abor-

dările doctrinare, noțiunea de domiciliu este caracteristică doar persoanei fizice. De aici și concluzia că, *de lege lata*, art. 11 din Legea contenciosului administrativ, care instituie competența jurisdicțională teritorială alternativă în materia contenciosului administrativ, se referă anume doar în privința persoanelor fizice. Or, persoanele juridice au sediu, și nu domiciliu. Dacă legiuitorul ar fi dorit să extindă prevederile ce reglementează competența jurisdicțională teritorială alternativă în materia contenciosului administrativ și în privința persoanelor juridice, ar fi indicat *expressis verbis* și sintagma „sau sediul persoanei juridice”, așa cum a procedat, de exemplu, în cazul art.38 din Codul de procedură civilă, când a reglementat competența jurisdicțională teritorială ca regulă generală. În termenii legiuitorului: „reclamantul poate intenta acțiunea în oricare din sediile instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul pârâtului. Acțiunea împotriva unei persoane juridice se întentează în unul dintre sediile instanței în a cărei rază teritorială se află sediul persoanei juridice respective”.

În acest context, Plenul Curții Supreme de Justiție, conform art. 12/2 CPC, a emis și un aviz consultativ cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 11 din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 și art. 38 din Codul de procedură civilă în Dosarul nr. 4ac-6/15 [1].

În afară de aceasta, deși instanța de recurs în speța exemplificată nu face nicio referire expresă la Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 85 din 20 ianuarie 2016 cu privire la modul de aplicare a art. 11 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000 [16], în realitate, argumentele sunt preluate din acest act. Totuși, din punct de vedere conceptual, semnalăm că recomandarea prenotată contravine unei teze cu valoare de principiu din Recomandarea nr.24 privind aplicarea prevederilor Legii nr.155 din 05 iulie 2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, conform căreia: „normele de competență jurisdicțională sunt de strictă interpretare, iar orice interpretare extensivă sau restrictivă trebuie calificată ca abuz de drept (sublinierea ne aparține – n.a.)”.

Prin suprapunere, se atestă anumite discrepanțe. Astfel, într-o recomandare se relevă că sintagma „domiciliul reclamantului” ce vizează competența jurisdicțională teritorială în materia contenciosului administrativ urmează a fi interpretată în sens extensiv astfel încât să cuprindă și sediul reclamantului, în circumstanțele în care acesta este o persoană juridică, iar, în altă recomandare, din contra, se specifică, cu titlu general că interpretarea extensivă nu își are locul în cazul normelor de competență jurisdicțională, fiind catalogată ca un abuz de drept. În context, accentuăm că, din art.1 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789 din 26 martie 1996 [13], rezultă că, Curtea Supre-

mă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă (sublinierea ne aparține – *n.a.*) a legislației de către toate instanțele judecătorești, soluționarea litigiilor apărute în cadrul aplicării legilor, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Însă, aceasta nu denotă că autoritatea judecătorească poate institui și norme primare acolo unde se consideră că legiuitorul a „gafat”. În astfel de situații, se poate doar de formulat propuneri *de lege ferenda*.

Așadar, trebuie să recunoaștem că, în virtutea principiului egalității persoanelor în fața legii, ar fi oportun de suplinit art.11 din Legea contenciosului administrativ, după cuvântul „domiciliul”, cu termenul „sediul”, astfel încât *per ansamblu* redacția articolului dat să sune în felul următor: „Acțiunile de contencios administrativ se înaintează în judecătoriile sau curțile de apel în a căror rază teritorială își are domiciliul sau sediul reclamantul ori își are sediul pârâtul, cu excepția cazurilor când prin lege este stabilită o altă competență”. Or, actuala redacție a articolului prenotat nu poate fi considerată ca fiind reușită. În același timp, amintim că în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a constatat că violarea principiilor egalității și nediscriminării are loc atunci când se aplică un tratament diferențiat între persoane plasate în situații analoage sau compatibile, fără să existe o justificare obiectivă și rezonabilă sau când există o disproporție între scopul urmărit și mijloacele folosite. Statele contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații similare justifică distincția în tratament [17, §60; 18, §96]. În acest sens, nu există nicio justificare obiectivă și rezonabilă pentru o atare concepție pentru exceptarea în sensul art.11 din Legea contenciosului administrativ a persoanelor juridice. Tocmai de aceea, în așa mod se încalcă anume principiul egalității și nediscriminării.

Referințe bibliografice:

1. Avizul consultativ al Plenului Curții Supreme de Justiție din 18 mai 2015 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 11 din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 și art. 38 din Codul de procedură civilă. Dosarul nr. 4ac-6/15. http://jurisprudenta.csj.md/search_avize_csj.php?id=30 (Vizitat 20.04.2017)
2. Avizul Plenului Curții Supreme de Justiție din 30 septembrie 2013 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1), 8 alin. (3), 24 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 și art. 331 din Codul de procedură civilă. Dosarul nr. 4ac-24/13. http://jurisprudenta.csj.md/search_avize_csj.php?id=11 (Vizitat 20.04.2017)
3. Chiriță R. Paradigmele accesului la justiție. Cât de liber e accesul liber la justiție? În: *Pandectele Române*, 2006, nr.1, p.176-214.
4. Ciobanu V.M. Curtea Constituțională – garant al supremației Constituției, putere legiuitoare sau expert parlamentar? În: *Revista Română de Drept Privat*, 2009, nr.3, p.72-96.
5. Ciobanu V.M. Accesul liber la justiție – principiu constituțional. În: *Liber amicorum Ioan Muraru*. Despre constituție și constituționalism / Coordonatori: Tănăsescu S.E., Deaconu Șt. București: Hamangiu, 2006, p.58-65.
6. Ciobanu V.M. Tratat teoretic și practic de procedură civilă. Vol.I. București: Național, 1996. 509 p.
7. Decizia Colegiului Civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți din 23 martie 2017. Dosarul nr.3r-5/17. https://cab.instante.justice.md/ro/hot?solr_document=03-3r-235-13012017&solr_document_2=&Tematica=&solr_document_3=All (Vizitat 20.04.2017).
8. Deleanu I. *Tratat de procedură civilă*. Vol. I. București: C.H. Beck, 2007. 920 p.
9. Gheorghe N. *Competența instanțelor judecătorești în materie civilă*: Rezumat al tezei de doctorat, Sibiu, 2013. 64 p.
10. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la actele judecătorului în faza intentării procesului civil și pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare”, nr.5 din 17 noiembrie 2014. http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=189 (Vizitat 20.04.2017).
11. Încheierea Judecătoriei Sângerei din 19 decembrie 2016. Dosarul nr. 3-31/2016. https://jbl.instante.justice.md/ro/incheieri-instante?solr_document=43-3-2471-18112016&solr_document_4=&Tematica=&solr_document_3=All (Vizitat 20.04.2017).
12. Legea Republicii Moldova cu privire la contenciosul administrativ, nr.793 din 10 februarie 2000. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2000, nr.57-58.
13. Legea Republicii Moldova cu privire la Curtea Supremă de Justiție, nr.789 din 26 martie 1996. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.196-199.
14. Leș I. *Tratat de drept procesual civil*. Ed. a V-a. București: C.H. Beck, 2010. 1216 p.
15. Porumb G. *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*. Vol.1. București: Editura Științifică, 1960. 576 p.
16. Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 85 din 20 ianuarie 2016 cu privire la modul de aplicare a art. 11 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000. http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=133 (Vizitat la 20.04.2017).
17. *Speța Burden v. Regatul Unit*, nr. 13378/05, CEDO, 29 aprilie 2008. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-86146> (Vizitat 10.05.2017).
18. *Speța Schalk și Kopf v. Austria*, nr. 30141/04, CEDO, 24 iunie 2010. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99605> (Vizitat 10.05.2017).
19. Stoenescu I., Zilberstein S. *Tratat de drept procesual civil*. Vol.I. București: Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973. 404 p.
20. Tăbârcă M. *Drept procesual civil*. Vol. I. București: Universul Juridic, 2008. 778 p.

